

жаждой признания. Без познания. Используя (злоупотребляя) предельное знание, неверующий не меркантилен. Он действует через суд милости.

Неверующий, не признавая Христа (предпочитая себя Господу во плоти), *хищничеством* присваивает дело человечества себе.

Неверующий *требищный*. Исповедуя преступление, он верит не большему в себе, а истукану в себе. Культивация личности сводит с основания и мнимо выводит за пределы мира (человеческого). Это момент извращения достоинств Христа.

Основание неверующего безусловно. Он любит себя одного. Испытывает по отношению к себе безмерное чувство [1, с. 156]. Отторгая (исключая) другого, неверующий зрит себя тем, кому нет равных. Действуя в отрыве от равновеликой силы, неверующий лишен таланта (противовеса) и представляет себя *хозяином одного мира*.

1. Соловьев В. Три разговора о войне, прогрессе и конце всемирной истории. М.: ПИК, 1991.

Андрій Кадикало

Національний університет «Львівська політехніка»

м. Львів

ПОНЯТТЯ «НІЩО» В РЕЛІГІЙНІЙ КОНЦЕПЦІЇ ТВОРІННЯ ТА НАУКОВІЙ ТЕОРІЇ ПОХОДЖЕННЯ ВСЕСВІТУ

У філософії поняття «Ніщо» найчастіше ототожнюється із антонімом до поняття Буття. Сучасна філософія та постнекласична наука інтерпретують поняття Ніщо у дещо іншому сенсі, ніж класична філософія. Основна проблема в тому, що поняття Ніщо має такий самий абсолютний статус як і Буття, тобто воно позначає щось «біля межі». У класичній філософії, під Ніщо, зазвичай розуміють «відсутність присутності або внутрішнього існування в речах». Інколи у фізиці фігурує поняття «Ніщо», яке слід розуміти як відсутність не тільки матерії, але й простору взагалі, тобто це відсутність будь-чого. Спільне в обох визначеннях, це неможливість вираження «Ніщо» в мові, але водночас воно стосується чогось, оскільки дане поняття вербально функціональне. Іншими словами «Ніщо» це те, чого намагається уникнути наука і класична філософія, але час від часу вони «зустрічаються» з питанням «біля межі». Такі питання є «перехрестям» для науки, релігії та філософії. Одним із таких питань постає проблема виникнення Всесвіту в науці, а у філософії єдності всього існуючого, в релігії

– творіння. Це тематика в якій Ніщо зустрічається з Усім, Цілісністю, де Буття виявляється пов'язаним із Ніщо.

У ХХ столітті, коли наука досягла таких горизонтів, що змогла спробувати розкрити абсолютне начало дійсності, з'ясувалось що виникнення всього можливе з нічого. Для космології це стало перепорою, оскільки з'ясувалось, що недосконалість методології не дозволяє стверджувати про наявність абсолютного початку в фізичній еволюції Всесвіту. Тобто немає фізичних або філософських засобів, які б виправдали ідею того, що у певний момент наш Всесвіт виник з нічого. У науковому сенсі поняття виникнення чогось з нічого сьогодні уже не є парадоксальним, оскільки, якщо не існують фізичні структури, то це не має наслідком відсутність законів. Ці закони визначають можливу еволюцію Всесвіту.

Як зазначає польський дослідник взаємин релігії та науки Юзеф Жічінський, для того, щоб зрозуміти ідею творіння необхідно вийти за межі наукової моделі фізики. Для точних наук цілком виправдане економне ставлення до опису дійсності, зокрема й до теорії походження Всесвіту, але це стосується досить простих речей, якщо ж мова йде про щось загальне або про квантові ефекти, то лезо Оккама методологічно не виправдовує себе. Сама по собі фізика не здатна дати відповіді на абсолютні питання з якими вона зустрічається на межі дійсності. Не можна відкидати, що у майбутньому наука, зокрема космологія, знайде способи описати питання «біля межі», але це не означатиме повне і адекватне віднаходження смислу поняття «Ніщо».

У релігійному контексті, поняття «Ніщо» має різні варіанти тлумачення, але в основному універсальне його значення полягає у прийнятті ідеї творення з нічого, створена Богом дійсність існує поза Ним. Сучасні богослови прагнуть відмовитись від ідеї використання Бога для пояснення того, що не має наукової інтерпретації, так званих «білих плям» науки. Тому Бог і Ніщо зближуються завдяки тому, що їх однаково складно виразити людською мовою, їх розуміння більше інтуїтивне, ніж раціональне, або тим більше емпіричне. Не слід повністю ототожнювати поняття Бога та Ніщо, про це не йдеться, оскільки останнє може бути межею за якою, з релігійної точки зору, присутній Бог. Сучасна космологія, як і постнекласична наука загалом, актуалізують апофатичну теологію, яка стверджує, що існує надприродна причина всього, яку неможливо описати в поняттях чуттєвого досвіду. Апофатична теологія знімає протиріччя, що виникає між наявним і вираженим мовою, вона легалізує використання певних наукових понять та виправдовує їх негативне значення у контексті відповідей на питання «остаточної підстави».

Поняття Ніщо у загальному сенсі означає потенціал, поле виникнення чогось, чого не було, а з релігійної точки зору, може означати, за словами Жічінського, що «Творець продовжує залишатись джерелом буття для всього того, що створено».

Анна Жукова

Харьковский национальный педагогический университет
имени Г.С. Сковороды, м. Харків

СЕМИОТИЧЕСКОЕ СОДЕРЖАНИЕ ФЕНОМЕНА «ГОЛУБАЯ МЕЧТА» В ЭСТЕТИЧЕСКОМ ОСМЫСЛЕНИИ НОВАЛИСА

Большинство знает о Голубом Цветке Шпильгагена, который о нем говорит и как неоромантик связывает память о нем с первыми романтиками: «Синий цветок никто никогда не видел, но им благоухает вся земля... который глупые люди воспевали в стихах и прозе, а миллионы людей думали и мечтали о нем же молча». Голубой цветок по Шпильгагену это та Душа Мира, которая исходит своей постоянной тоской по Небу. Но у Новалиса Голубой Цветок уже мистический символ, имеющий определенное значение. Это уже не несбыточное мечтание, но символ, скрывающий целую религиозную систему. Было бы слишком сложно сейчас разбирать, откуда произошел этот символ; но мы знаем, что синий цвет — цвет мистиков.

Голубой цветок Гейнриха, героя романа Новалиса «Гейнрих фон Офтердинген» – это чудесная мечта, ожидание чего-то фантастического, волшебного и одухотворяющего. Символ голубого цветка - это творчество романтика, в образы которого он со всей своей страстью вносит воображаемые эстетические идеи. Описывая первую встречу Гейнриха, Новалис, тонко передает свои мысли через героя. Он показывает насколько необычным в воображении представляется голубой цветок. Все вокруг него также покрыто мистическим очарованием. Автор описывает, что «он очутился на мягком лугу у края ручья, точно вливающегося в воздух и в нем исчезающего. Темно-синие скалы с пестрыми жилками возвышались на некотором расстоянии; окружавший его дневной свет был яснее и мягче обыкновенного; небо было черно-синее и совершенно чистое. Но с наибольшей силой привлекал его голубой цветок, который рос у ручья, касаясь его своими широкими, блестящими листьями. Цветок окружали бесчисленные другие цветы всевозможной окраски, и в воздухе носилось